

УДК 634.84.001.5:634.8.047

СПОСІБ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ІСНУЮЧОГО ВИНОГРАДНИКУ

В.В. Власов*, О.Ф. Шапошнікова**, О.Є. Андрійчук**

*ННЦ „Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова,

**Одеський державний аграрний університет

В роботі запропоновано спосіб комплексної оцінки існуючого винограду. Даний спосіб використовується для складання паспорту винограду, який є необхідною складовою при проведенні виноградного кадастру виноградних насаджень.

Постановка проблеми. Збір інформації щодо земель, зайнятих під виноградними насадженнями забезпечується шляхом ведення виноградного кадастру, завдяки якому накопичуються дані стосовно стану плантацій, кількості та якості винограду, напрямку використання врожаю, екологічних умов вирощування винограду, потенціалу розвитку галузі тощо. Останні данні виноградного кадастру України було опубліковано у 1980 році [2]. На сьогодні питання накопичення сучасної інформації стосовно виноградних насаджень, які будуть характеризувати кількість і стан виноградників і врожаю та екологічні умови вирощування винограду є очевидними. Для забезпечення збору такої інформації необхідно розробити спосіб комплексної оцінки існуючих виноградних насаджень.

Основним документом, в якому містяться відомості стосовно стану виноградників, врожаю, його якості, характеристики екологічних умов певних ділянок під виноградними насадженнями, а також накопичується вихідна інформація для кадастру виноградних насаджень є паспорт виноградних насаджень. Форма паспорта виноградних насаджень було розроблено для збору інформації щодо виноградного кадастру УРСР ще у 1979 р. [10].

На сьогодні, даний паспорт не може бути використаний для складання бази даних виноградного кадастру. Він не передбачає чіткої ідентифікації ділянки, зайнятої під виноградними насадженнями з визначенням її геодезичних координат. Адаже така інформація буде необхідною для проведення сучасного кадастру виноградних насаджень, а в подальшому - при офіційному визначенні ділянок для виробництва вин контрольованих найменувань за походженням (КНП). Крім того, у зв'язку зі значними змінами в економіці України, зокрема в аграрному секторі, розвитком земельних відносин, появою приватної власності на землю, фермерських господарств тощо, дана форма паспорта є застарілою і в значній мірі не відповідає сучасній економічній ситуації та вимогам сьогодення, об'єктивно працювати з даною інформацією сьогодні неможливо.

Аналіз досліджень і публікацій. У роботі проаналізовано зарубіжний досвід стосовно комплексної оцінки стану існуючого винограднику для проведення кадастру виноградних насаджень, а також підходи, які використовувалися для складання останнього вітчизняного кадастру виноградників [2]. Зокрема розглянуті підходи щодо проведення кадастру виноградних насаджень в республіці Молдова [5], а також нормативні документи стосовно реєстру виноградних насаджень країн Європейського Союзу [7-9], які відображають основні вимоги до створення кількісного та якісного обліку земель, зайнятих під виноградниками.

Постановка завдання. Метою роботи є розробка способу комплексної оцінки існуючого винограднику для складання паспорта виноградних насаджень щодо подальшого проведення сучасного кадастру виноградних насаджень в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нами було переглянуто показники, що внесені до паспорта для комплексної оцінки існуючого винограднику, та запропоновано нову модель паспорта виноградних насаджень, в якій шляхом визначення додаткових даних для оцінки стану існуючого винограднику стає можливим ведення виноградного кадастру, а також контроль за отриманою продукцією.

В якості первинної облікової одиниці пропонується використовувати ква-

ртал або ділянку з однаковими екологічними умовами вирощування винограду, зайняту одним сортом винограду одного віку і умовами вирощування. Такий підхід щодо визначення первинної облікової одиниці кадастру використовується в Молдові [5].

Паспорт включає в себе наступну базу даних:

- Топографічний план ділянки під виноградними насадженнями з визначенням геодезичних координат поворотних точок ділянки.

Розділ 1: Екологічна характеристика ділянки (рельєф, ґрунти, мікроклімат).

- Карта ґрунтів.
- Карта термічного режиму.
- Розділ 2. Стан насаджень і характеристика врожаю.

Топографічний план ділянки під виноградними насадженнями, а також карти ґрунтів, термічного режиму представляються у масштабі 1:5000 і крупніше.

В першому розділі надається характеристика ґрунтового покриву, рельєфу, агрокліматичних показників та мінливості теплових ресурсів. Аналіз ґрунтового покриву ділянки під виноградними насадженнями проводиться за наступними показниками: площа, назва ґрунту, запаси гумусу у метровому шарі, вміст активних карбонатів, глибина залягання ґрунтових вод. Для характеристики запасів гумусу у метровому шарі використовується наступна шкала [6]:

- 1) до 100 т/га,
- 2) 101 – 200 т/га,
- 3) 201 – 300 т/га,
- 4) >300 т/га.

Класифікація ґрунтів за вмістом активних карбонатів проводиться за шкалою [4]:

- 1) до 4%;
- 2) 4,1 – 10%;
- 3) 10,1 – 23,0%;
- 4) > 23,0%.

Якщо на ділянці під даним сортом винограду є декілька ґрунтових різновидів, показники, які характеризують ґрунтовий покрив надаються за кожним з них, а до паспорту додається ґрунтова карта ділянки з позначеними на ній ґрунтами.

Інформація щодо ґрунтів оформляється у таблиці „Характеристика ґрунтового покриву”.

Для оцінки рельєфу використовуються наступні дані: форма рельєфу, абсолютні та відносні висоти місцевості, стрімкість та експозиція схилу. Абсолютна висота над рівнем моря визначається за шкалою[5]:

- ✓ 0 – 50 м;
- ✓ 51 – 100 м;
- ✓ 101 – 150 м;
- ✓ 151 – 200 м;

- ✓ 201 – 250 м;
- ✓ 250 м і вище.

Стрімкість схилу характеризується за наступною градацією [3]:

- ✓ 0 – 3°;
- ✓ 3,1 – 5°;
- ✓ 5,1 – 8°;
- ✓ 8,1 – 12°;
- ✓ 12°.

Експозиція схилів визначається за восьми румбами: Пд., Пд.-Зх., Пд.-Сх., Зх., Пн., Пн.-Сх., Пн.-Зх. До теплих відносяться схили Пд., Пд.-Зх., Пд.-Сх., Зх. експозицій, до холодних – Пн., Пн.-Сх., Пн.-Зх. експозицій.

Визначається форма рельєфу, на якій розташована ділянка – схил (верхня, середня або нижня частина), вододільне плато, долини тощо. Інформація щодо показників, які характеризують рельєф, заноситься у таблицю „Характеристика рельєфу”.

Якщо рельєф ділянки представлений більш ніж однією формою і в межах ділянки є експозиції або стрімкості схилів, які віднесені до декількох градацій, вони всі вносяться у паспорт.

Для надання агрокліматичної характеристики та оцінки термічного режиму використовуються показники: площа; сума активних температур; середній з абсолютних мінімальних температур повітря – по кожному з мікрорайонів; тривалість беззаморозкового періоду; річна сума опадів. Якщо ділянка представлена більш ніж одним мікрорайоном за показниками мінливості теплових ресурсів та умов перезимівлі винограду, до паспорту додається карта термічного режиму. Інформація вноситься у таблицю „Агрокліматична характеристика та мікрокліматична мінливість теплових ресурсів”.

В другому розділі для оцінки стану насаджень і характеристики врожаю застосовуються наступні показники: площа, сорт рік посадки, підщепа, схема садіння, формування, а також дані за п'ять років щодо врожайності, цукристості, зріженості, напрямку використання врожаю, ступеню враженості шкідниками та хворобами, засміченості та загальної оцінки стану насаджень. Оцінку ступеню засміченості бур'янами проводять за шкалою: 0 балів – немає засміченості; 1 бал – спостерігається невеликі осередки розкидані по всій ділянці, які займають до 5% площі; 2 бали – площа засмічена бур'янами на 10%; 3 бали – 30%; 4 бали – 50% й більше [5].

Аналогічно оцінюється ступінь ураженості шкідниками і хворобами.

Загальний стан насаджень оцінюється за показниками зріженості, ураженості шкідниками і хворобами, засміченості бур'янами та може характеризуватися як „добрий”, „задовільний”, „незадовільний”.

Показники вносяться у таблицю „Характеристика стану насаджень і врожаю”.

Висновки. За рекомендованою моделлю складено паспорт виноградних насаджень для ДГ „Таїровське” Овідіопольського району Одеської області. Запропонований спосіб оцінки виноградних насаджень запатентовано. Даний спосіб оцінки існуючого винограднику і складання на його основі паспорту

виноградних насаджень є важливою складовою проведення кадастру виноградних насаджень в Україні. Кадастр виноградних насаджень з чіткою ідентифікацією всіх виноградних плантацій на місцевості, характеристикою екологічних умов вирощування виноградних насаджень, сортового складу виноградників, їх стану, обліку кількості й якості врожаю необхідне для визначення потенціалу виноградно-виноробної галузі, контролю якості продукції, аналізу відповідності екологічних умов вирощування певних сортів винограду.

Література

1. Закон України "Про виноград та виноградне вино" /"Відомості Верховної Ради (ВВР) - 2005. - №31, Ст.419
2. *Виноградный кадастр Украинской ССР.* - Симферополь, 1980. - 64 с
3. *Власов В.В.* Размещение насаждений и углубленная специализация виноградарства и виноделия Украины на основе агроэкологических изысканий //Наукові праці. Присв'ячується 100 – річчю з дня заснування ОДАХТ. – Одеса: ОДАХТ, 2002. – Вип.23. – С.195–197
4. *Годельман Я. М.* Экология молдавского виноградарства. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1989. – 199 с.
5. *Инструкция по составлению кадастра виноградных насаждений.* -Кишинев, 1994. - 51 с.
6. *Лянной А.Д.* Промышленное виноградарство. – Киев: Урожай, 1989. - 207 с
7. *Commission Regulation (EEC) No. 1135/70* on the notification of the planting and replanting of vines for the purpose of controlling the development of planting. OJ No. L134, 17.6.70, p.2 (OJ/SE 1970(11)). - p.379
8. *Commission Regulation (EEC) No. 649/87* laying down detailed rules for the establishment of a Community vineyard register as amended by Commission Regulation (EEC) No. 1097/89 (OJ No. L1 16, 28.4.89, p.20). - OJ No. L62, 5.3.87- p.10
9. *Council Regulation (EEC) No. 2048/89* laying down general rules on controls in the wine sector - OJ No. L202, 14.7.89 - p.3
10. *Сарнецкий Г.А., Павлов Г.Д., Заяц И.Я. и др.* Паспорт виноградных насаждений. - Гениченск, 1979. - 36 с.

В работе предложен способ комплексной оценки существующего виноградника. Данный способ используется для составления паспорта виноградника, который является необходимой составляющей кадастра виноградных насаждений.

In the work the method of complex evaluation of an existing vineyard is given. This method is applied for compilation of a vineyard passport, which is a necessary part of vine plantation cadastre.